

SVETOVÝ DEŇ VODY 2019 – VODA PRE VŠETKÝCH

Cieľom Svetového dňa vody je upriamiť pozornosť svetovej verejnosti na vodu, **poukázať na problémy týkajúce sa zásobovania pitnou vodou**, zvýšiť povedomie verejnosti o dôležitosti zachovania a ochrany zdrojov vody a pitnej vody a zvýšiť účasť a spoluprácu vlád, medzinárodných agentúr, mimovládnych organizácií a súkromného sektora. **Tento deň sa oslavuje už od roku 1993** a každý rok je jedna z nominovaných agentúr Organizácie spojených národov (OSN) poverená oslavou a propagáciou novej témy, ktorú riadi Administratívny výbor pre koordináciu (ACC) vodných zdrojov.

AKÁ JE TÉMA?

Témou Svetového dňa vody 2019 je „Leaving no one behind“ - **Nikoho nenechajme v úzadí - Voda pre všetkých**. Téma vychádza z prísľubu Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj do roku 2030, že ak trvalo udržateľný rozvoj napreduje, každý musí mať z toho prospech.

Čistá voda je jednou z priorít agendy Organizácie Spojených národov. Cieľ číslo 6 trvalo udržateľného rozvoja OSN (SDG 6) zahŕňa **zabezpečenie dostupnosti a trvalo udržateľný manažment vody a hygienických zariadení pre všetkých** do roku 2030. Agenda sa tiež zameriava na udržateľné hospodárenie s vodou, ako aj na bezpečné nakladanie s odpadovou vodou a redukovanie znečistenia vodných tokov.

KDE JE PROBLÉM?

V súčasnosti ešte **stále žije viac ako miliarda ľudí bez prístupu k bezpečnej vode** - ich domácnosti, školy, pracoviská, farmy a továrne zápasia, aby prežili a prosperovali. Pojem „bezpečná voda“ je skratka pre „**poskytnutie zdravotne nezávadnej pitnej vody**“: vody, ktorá je prístupná a dostupná v prípade potreby a bez kontaminácie.

Marginalizované skupiny ako ženy, deti, utečenci, domorodé obyvateľstvo, osoby so zdravotným postihnutím a mnohí ďalší sú často prehliadané a **niekedy čelia diskriminácii, pretože sa snažia aby mali prístup k bezpečnej vode, ktorú potrebujú a mohli ju spravovať**.

Alarmujúci je aj fakt, že **6 km je priemerná vzdialenosť, ktorú musia ženy v Afrike a Ázii prejsť, aby si nabrali vodu**.

ČO JE ĽUDSKÉ PRÁVO NA VODU?

Ktokoľvek ste, kdekoľvek ste, voda je vaše ľudské právo. Prístup k vode je základom verejného zdravia, a preto je rozhodujúci pre trvalo udržateľný rozvoj a stabilný a prosperujúci svet. **Spoločnosť sa nemôžeme pohnúť vpred, kým veľké množstvo ľudí žije bez zdravej pitnej vody.**

V roku 2010 OSN uznala „**právo na bezpečnú a čistú pitnú vodu a hygienu** ako ľudské právo, ktoré je nevyhnutné pre plné užívanie života a všetkých ľudských práv“. Ľudské právo na vodu oprávňuje každého, bez diskriminácie, na dostatočnú, bezpečnú, prijateľnú, fyzicky prístupnú a dostupnú vodu na osobné a domáce použitie; čo zahŕňa vodu na pitie, osobnú hygienu, pranie odevov, prípravu jedla a osobné a domáce potreby.

PREČO SÚ ĽUDIA BEZ BEZPEČNEJ VODY?

Ľudia sú ponechaní bez nezávadnej pitnej vody z mnohých rôznych dôvodov. Nižšie sú uvedené niektoré dôvody diskriminácie, ktoré spôsobujú, že niektorí ľudia sú obzvlášť znevýhodnení, pokiaľ ide o prístup k vode:

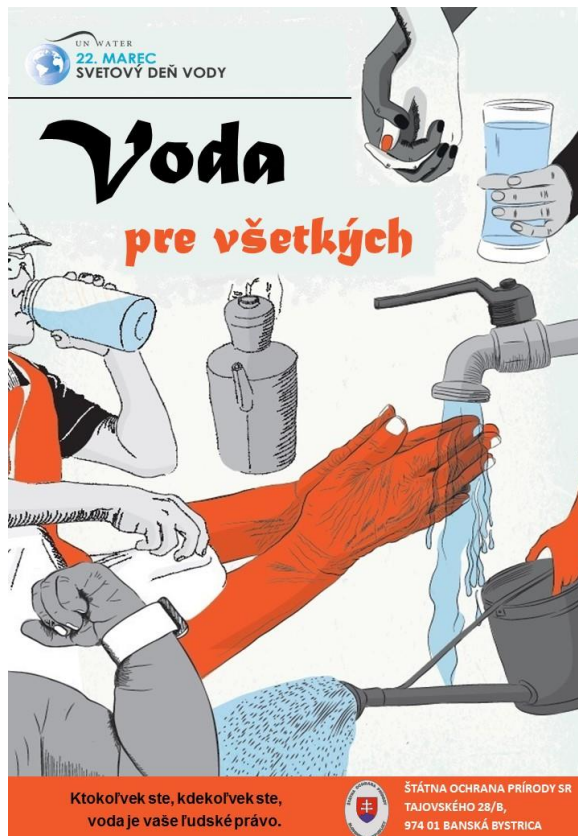
- Pohlavie
- Rasa, etnický pôvod, náboženstvo, kasta, reč a národnosť
- Postihnutie, vek a zdravotný stav
- Majetok, držba, bydlisko, ekonomické a sociálne postavenie

Ďalšie faktory, ako napr. zhoršovanie životného prostredia, zmena klímy, nárast populácie, konflikty, nútené vysídľovanie a migračné toky, môžu tiež neúmerne ovplyvniť marginalizované skupiny prostredníctvom dopadov na vodu.

UVEDIEME NIEKOĽKO KLÚČOVÝCH FAKTOV

- 2,1 miliardy ľudí žije v domácnostiach bez bezpečnej pitnej vody.
- Jedna zo štyroch základných škôl nemá prístup k pitnej vode, žiaci využívajú nechránené vodné zdroje alebo sú smädni.
- Každý deň zomrie viac ako 700 detí mladších ako päť rokov kvôli hnačkám súvisiacim so závadnou vodou a zlou hygienou.
- Globálne 80 % ľudí, ktorí musia používať nebezpečné a nechránené vodné zdroje, žije vo vidieckych oblastiach.
- V ôsmich z desiatich domácností ženy a dievčatá nosenia vodu do domácností z neoficiálnych vodných prevádzkových priestorov.
- Viac ako 800 žien zomrie každý deň kvôli komplikáciám v tehotenstve a pri pôrode.
- Pre 68,5 milióna ľudí, ktorí boli nútení opustiť svoje domovy, je prístup k nezávadnej pitnej vode veľmi problematický.

- Približne 159 miliónov ľudí zhromažďuje svoju pitnú vodu z povrchových vôd, ako sú rybníky a potoky.
- Približne 4 miliardy ľudí, takmer dve tretiny svetovej populácie, majú aspoň jeden mesiac v roku vážny nedostatok vody.
- Do roku 2030 kvôli intenzívnemu nedostatku vody by sa mohlo presídlieť 700 miliónov ľudí na celom svete.
- Vo všeobecnosti bohatší ľudia vyššej kasty dostávajú vyššiu úroveň služieb WASH pri nízkych nákladoch, zatiaľ čo chudobní platia oveľa vyššiu cenu za službu podobnej alebo nižšej kvality.

ČO JE POTREBNÉ UROBIŤ?

Aby sme nenechali niekoho v úzadí, **musíme svoje úsilie zamerať na to, aby sme začlenili ľudí, ktorí sú na okraji spoločnosti alebo sú ignorovaní.** Vodohospodárske služby musia spĺňať potreby marginalizovaných skupín a ich hlas musí byť vypočutý v rozhodovacích procesoch. **Regulačné a právne rámce musia uznať právo na vodu pre všetkých ľudí** a dostatočné finančné prostriedky musia byť spravodlivo a účinne vynakladané tým, ktorí to najviac potrebujú.

PRIDAJTE SA AJ VY:

- **ROZHODNITE ŠETRIŤ VODOU** napr. pri umývaní riadu, splachovaní WC, namiesto kúpeľa vo vani sa osprchujte.
- **22. marca SI OBLEČTE MODRÝ ODEV** – vyzdobte celú školu alebo kanceláriu v modrej farbe
Potom to šírte ďalej:
 - 1/ Ak máte 30 sekúnd ... choďte na sociálne siete a povedzte svetu, prečo ste modrý. Použite heslo #Blue4Water#.
 - 2/ Pokiaľ máte 3 minúty ... nahovorte svojich kamarátov, aby si aj oni obliekli modrý odev počas Svetového dňa vody.
 - 3/ Ak máte 3 hodiny ... zaregistrujte svoju akciu na stránke WaterAid <http://www.wateraid.org/uk/get-involved/blue4water>, na ktorej nájdete aj viac nápadov.

ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SR SA ZAPOJÍ DO OSLÁV SVETOVÉHO DŇA VODY PROSTREDNÍCTVOM SVOJICH ORGANIZAČNÝCH ÚTVAROV:

Správa Národného parku Malá Fatra, Škola ochrany prírody Varín zrealizuje dňa 19. marca pre žiakov ZŠ Oravská v Žiline výukový program Voda a mokrade s cieľom poukázať na ochranu mokradí, na obmedzené množstvo vody na Zemi a šetrné hospodárenie s ňou. Dňa 20. marca uskutoční pre deti z MŠ v Krasňanoch a 21. marca pre deti z MŠ Jasenové výukový program Vodný kolotoč, zameraný na spoznávanie skupenstiev vody prostredníctvom rozprávky o troch vodných kvapkách a jej významu pre človeka.

Správa TANAP pripravila pre viacero škôl besedy a prezentácie o vode, o živote ľudí v krajinách trpiacich nedostatkom pitnej vody s cieľom oboznámiť žiakov so znečistením planéty a podnietiť ich k šetreniu s vodou. Dňa 19. marca uskutoční besedy na Špeciálnej škole vo Svite a pre žiakov 1. stupňa ZŠ Dostojevského v Poprade, 20. marca pre žiakov 1. stupňa ZŠ Komenského v Poprade, 21. marca v ZŠ v Batizovciach, 26. marca pre žiakov Súkromnej školy v Poprade, 27. marca ZŠ Vagonárska v Poprade a 29. marca pre žiakov ZŠ v Spišskej Teplici.

Správa NAPANT uskutoční dňa 18. marca pre deti zo ZŠ s MŠ Hiadel' výukový program na tému Putovanie vodných kvapiek, v rámci ktorého sa deti dozvedia, odkiaľ sa voda berie, v akých rôznych podobách sa na Zemi vyskytuje, čo všetko môže vode ublížiť. Prostredníctvom príbehu o troch kvapkách sa zahrajú na kolobeh vody a zaspievajú si pesničky zo Zlatej Brány, o vodných kvapkách a kolobehu vody. Dňa 20. marca pripravila pre žiakov 3. ročníka zo ZŠ v Predajnej výukový program Putovanie

vodných kvapiek, kde prostredníctvom príbehu o vodných kvapkách si vysvetlia kolobeh vody na Zemi, odkiaľ sa voda vzala, kam a ako putuje. Cez sériu hier a aktivít si ukážu odkiaľ máme pitnú vodu, ako sa voda znečisťuje, ako sa čistí a ako ju rozumne využívať.

Dňa 19. marca zrealizuje Svetový deň vody pre žiakov 1. a 2. stupňa ZŠ v Helpe a 21. až 22. marca pre žiakov ZŠ v Polomke, súčasťou ktorého bude realizácia programov o vode ako Putovanie vodných kvapiek a Voda základ života a zábavné pokusy s vodou, tematické hry a aktivity. Súčasťou osláv je aj vyhodnotenie výtvarnej súťaže s tematikou voda.

Dňa 27. marca uskutoční pre seniorov a poberateľov sociálnej služby v Domove dôchodcov a domove sociálnych služieb Hron Dubová – Nemecká besedu o význame vody na Zemi, pre nás a naše zdravie. Rozprávanie bude doplnené o básne a úryvky prózy s tematikou vody, ochutnávku vody z rôznych prírodných prameňov v okolí a výstavku fotografií kryštálov vody, spojenú s prezentáciou výskumu o pamäti vody prof. Emota Masaru.

Správa Národného parku Muránska planina pripravila pri príležitosti Svetového dňa vody sériu viacerých prednášok a prezentácií. V prezentáciách priblíži žiakom viaceré okruhy tém týkajúcich sa vody: Voda, najrozšírenejšia látka na Zemi - kde všade je ukrytá, Voda, tekutina života - aký význam má voda pre všetky živé organizmy, Kráľovstvo za vodu - ako je to s dostupnosťou pitnej vody pre ľudí na Zemi, Homo sapiens - človek rozumný? - ako ľudia svojou činnosťou ovplyvňujú zdroje pitnej vody a stav povrchových i podzemných vôd, ako aj rozdelenie vody v krajine. Tieto prezentácie sa uskutočnia dňa 20. marca pre žiakov 2. stupňa na ZŠ I. B. Zocha v Revúcej, 22. marca pre žiakov I. a II. stupňa na ZŠ Komenského v Revúcej, kde pre prvý stupeň bude pripravené skúmanie vodných tajomstiev s využitím pracovných listov a environmentálnych hier, dňa 25. marca pre žiakov 2. stupňa v ZŠ Muráni, 28. marca pre žiakov 2. stupňa v ZŠ v Lubeníku a 29. marca pre žiakov 2. stupňa v ZŠ Hviezdoslavova v Revúcej.

Dňa 21. marca zrealizuje pre žiakov 2. stupňa v Špeciálnej ZŠ v Revúcej prezentáciu zameranú na tému Voda ako životný priestor organizmov, výuka bude obohatená s využitím viacerých pracovných listov a trojrozmerných modelov.

Správa Národného parku Poloniny pripravila 25. marca v priestoroch Domu Matice slovenskej v Snine pre žiakov 7. ročníkov základných škôl a sekundy gymnázií v meste Snina tvorivo-vedomostnú súťaž Voda je život. Podujatie sa koná v spolupráci s Centrom voľného času a Domom Matice slovenskej v Snine, ktorého súčasťou bude vytvorenie plagátu Voda je život a vypracovanie vedomostného kvízu. Účastníckym „poplatkom“ každej školy bude priniesť minimálne 10 ks vytvorených obrázkov živočíchov žijúceho vo vodnom prostredí, ktoré vytvorili žiaci nižších ročníkov. Vytvorené obrázky sa stanú súčasťou veľkého vodného sveta umiestneného vo výstavných priestoroch Domu Matice slovenskej v Snine.

Dňa 26. marca až 3. apríla budú prebiehať v priestoroch Domu Matice slovenskej v Snine pre deti materských a žiakov základných škôl v okrese Snina besedy na tému Voda je život. S deťmi sa budeme rozprávať o dôležitosti vode, kolobehu vody, prostredníctvom prírodnín a obrázkov budeme spoznávať vodný svet, spoločne

budeme diskutovať o tom, akým spôsobom môžeme prispieť k ochrane a šetreniu vody, aby bola voda skutočne pre všetkých.

Správa Národného parku a Biosférická rezervácia Slovenský kras uskutoční 22. marca pre deti z MŠ v Plešivci dve prednášky spojené s aktivitami s názvom Voda je život. Hravou formou deti spoznajú význam, premeny a pohyb vody v krajine, oboznámia sa s kolobehom vody, zahrajú sa na dážď a budú chytať ryby, zachraňovať žaby a vysvetlíme si prečo je voda dôležitá pre všetkých.

Správa CHKO Horná Orava zrealizuje pre deti materských škôl výukový program s názvom VO-DI-ČKA, ktorý je venovaný kolobehu vody v prírode, doplnený pohybovými aktivitami a rozpoznávaním o rastlinách a živočíchoch žijúcich pri vode. Dňa 18. marca sa program zrealizuje v MŠ v Tvrdošíne, dňa 21. marca v MŠ vo Vyšnom Kubíne a 26. marca v MŠ Brehy v Námestove.

Dňa 20. marca pre žiakov z CZŠ v Sihelnom uskutoční prednášku a environmentálne aktivity s názvom Voda je život, ktoré budú venované významu a ochrane vody a vodných ekosystémov. Dňa 25. marca pre deti v Centre voľného času Maják v Námestove uskutoční prednášku na tému Ochrana prírody v CHKO Horná Orava.

Dňa 27. a 28. marca pre žiakov ZŠ v Oravskej Jasenici zrealizuje prezentácie na tému Žaby, ktoré budú venované poznávaniu typických druhov obojživelníkov, ich etológie a ochrane pri migrácii. Dňa 29. marca uskutoční pre deti zo Školského klubu v Oravskom Podzámku výukový program Voda je život, zameraný na význam a ochranu vody a vodných ekosystémov.

Správa slovenských jaskýň pripravuje na 29. marca pre vysokoškolských študentov geografie tematickú exkurziu v jaskyni Domica s cieľom predstaviť pôsobenie vody v podzemí ako rozhodujúcu a zjednocujúcu zložku jaskynného geosystému. Posledný marcový týždeň zároveň uskutoční pre žiakov ZŠ tematickú exkurziu v Demänovskom krase a Jaskyni slobody, kde žiakom vodu predstavia ako hlavného tvorcu jaskynných ekosystémov.

Spracovala: Miriam Balciarová, Ing., ŠOP SR, oddelenie environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetý

Zdroj:

<http://worldwaterday.org/>

<http://worldwaterday.org/theme/>

<https://www.facebook.com/SlovenskaAsociaciaOSN/>

<https://www.voda-portal.sk/Dokument/ako-slovensko-nesplna-ciele-trvalo-udrzatelneho-rozvoja-100138.aspx>